

Effektrapport 2020

Save the Orangutan är medlem i Giva Sverige, branschorganisationen för tryggt givande.

Giva Sveriges arbetar för att säkra etisk, transparent och professionell insamling av gåvor och arbetar kontinuerligt med etik, intern kontroll och styrning, redovisning och effektrapportering. Som medlem följer Save the Orangutan Giva Sveriges kvalitetskod, med syftet att stärka organisationens hållbara och transparenta struktur. Ett av kodens krav är upprättandet av en årlig så kallad Effektrapport.

I Effektrapporten beskrivs för givare, allmänhet och andra intressenter vilken nytta Save the Orangutan gör samt hur vi uppnår den samhällsnytta vi har som målsättning att bidra till. Save the Orangutans Effektrapport kan med fördel läsas tillsammans med organisationens årsredovisning samt årsrapport för Save the Orangutan gruppen för kompletterande information.

Effektrapporten avser verksamhetsåret 2020 för ideella föreningen Save the Orangutan med organisationsnummer 802435 - 6613.

Save the Orangutan har 90-konto och står därmed även under kontroll av Svensk Insamlingskontroll.

1. Organisationen och rapportens avgränsningar

Save the Orangutan är en ideell förening vars syfte är att verka för orangutangernas överlevnad och för bevarandet av deras livsmiljöer. I detta ingår att arbeta för en hållbar utveckling (miljömässigt, ekonomiskt och social), tillsammans med relevanta lokalbefolkningar.

Save the Orangutan Sverige grundades år 2007 är en politiskt och religiöst obunden medlemsorganisation. Insamlingsverksamheten bedrivs i Sverige och våra projekt förverkligas i Indonesien i tätt samarbete med vår lokala partners. Under 2020 har Save the Orangutan arbetat med insatser på den indonesiska delen av Borneo.

Save the Orangutans syfte och målgrupp är helhetsorienterad. Vi hjälper både föräldralösa och nödställda orangutanger samt skyddar de vilda orangutangerna och deras livsmiljö. Vi bidrar till att utöka skyddet, övervaka och bevara regnskogsområden samt återplantera regnskog som förstörts. Vi arbetar även med att minska konflikterna mellan orangutangen och människan samt bidrar till lokalbefolkningens sociala och ekonomiska utveckling, en viktig del i att kunna skydda orangutangen och regnskogen. Samtidigt bidrar vårt arbete till de globala insatserna för att bekämpa klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald samt att motverka framtida pandemier.

Save the Orangutans insamlade medel går bland annat till att driva världens största rehabiliteringscenter för orangutanger, Nyaru Menteng. Pengarna går också till projekten i Mawas området på Borneo för arbetet med att bland annat behålla området fredat, skydda den existerande skogen, återplantera förstörda regnskogsområden, involvera ursprungsbefolkningen, hindra illegal skogsavverkning och förhindra och bekämpa skogsbränder.

Effektrapporten omfattar all verksamhet i Sverige och på Borneo.

2. Save the Orangutans förändringsteori

Vi befinner oss för tillfället i en global kris för biologisk mångfald som ofta kallas den sjätte massutrotningen. En FN-rapport från 2019 fastslår att uppemot en miljon djur- och växtarter är hotade av utrotning. Av de djur- och växtarter som står med på IUCN:s röda lista är 27 % utrotningshotade. Dessa inkluderar alla tre orangutangarter. Sumatraorangutangen har varit akut utrotningshotad sedan 2000, Borneoorangutangen sedan 2016 och den nyaste orangutangarten, Tapanuliorangutangen, som lever på Sumatra, har varit akut utrotningshotad sedan den upptäcktes år 2017. Med världens långsammaste reproduktionstakt bland däggdjur är orangutangen en mycket sårbar art och väldigt känslig för yttre påverkan.

Det finns flera hot mot orangutangens framtida existens. Skövlingen av regnskog för att göra plats för bland annat palmoljeplantager och gruvsdrift är de största. Uppemot 80 procent av orangutangens livsmiljö i Indonesien och Malaysia har försvunnit under de senaste fyra årtiondena. Om orangutangen ska överleva i naturen som art är det avgörande att bevara och skydda deras naturliga livsmiljö.

Även skogsbränder, illegal jakt och handel med vilda djur, klimatförändringar samt pandemier är allvarliga hot som måste motverkas. Orangutangens överlevnad blir allt mer kritisk för varje år som går. Vissa experter talar om att orangutangerna kommer att försvinna inom de kommande 20 åren om inte deras hem effektivt skyddas och den illegala jakten och handeln med orangutanger stoppas.

Utöver att regnskogen är avgörande för att kunna bevara orangutangerna, är många andra också beroende av skogen. Som en hotspot för biologisk mångfald är regnskogen på Borneo av stor betydelse för de tusentals arter som lever där. Det är omöjligt för oss att veta hur många arter ett ekosystem kan förlora innan det leder till att hela ekosystemet kollapsar. Därför är det otroligt viktigt att bevara den mångfald som lever i skogen.

Vidare har regnskogen på Borneo, med stora områden kolrik torvmosseskog, stor betydelse för klimatet. Kolen som lagras här frigges som CO₂ om skogen avverkas och torven dräneras. Och det har stora konsekvenser världen över. Upp emot 20% av koldioxidutsläpp orsakade av människan är till följd av avskogning.

Orangutangernas livsmiljö är också hem för många ursprungsfolk, som är beroende av regnskogens naturresurser för att överleva. De är några av de fattigaste folkgrupper och saknar rättigheter till de skogsområden där de levit i generationer. Forskning visar att naturen och den biologiska mångfalden i allmänhet har det allra bästa i de områden som urfolken har hand om. Arbetet för att säkra rättigheter och hållbara levnadsvillkor för ursprungsfolk är därmed helt avgörande för att bevara regnskogen och alla de arter som lever där.

Insatser för att bevara regnskogen är därför kärnan i flera av våra projekt på Borneo.

Det övergripande målet för Save the Orangutan är att verka för orangutangernas överlevnad och för bevarandet av deras livsmiljöer. I detta ingår även att arbeta för en hållbar utveckling (miljömässigt, ekonomiskt och social), tillsammans med relevanta lokalbefolkningar.

Det arbete Save the Orangutan utför här och nu lägger till stor del fokus på att lösa den akuta situation orangutangerna redan befinner sig i. Det gör vi genom att rädda och rehabilitera föräldralösa och utsatta orangutanger samt att återföra dem till det vilda i skyddade regnskogsområden och därmed skapa nya hållbara bestånd. Arbetet innefattar även skyddandet av vilda orangutanger och deras naturliga livsmiljö, regnskogen. För att långsiktigt säkerställa orangutangens existens är bevarandet av regnskogen en viktig nyckel.

Save the Orangutans mål är därför även att stoppa den eskalerande avskogningen. Det gör vi genom att skydda existerande regnskog med hjälp av lokala patruller, återplantering av skog på skövlad mark samt att freda ytterligare skogsområden och förebygga rådande hot så som illegal skogsavverkning samt skogsbränder. Genom att involvera ursprungsbefolkningen och skapa utbildning, hållbara inkomstkällor samt ökade rättigheter för dem kan de vidare bidra till att orangutangerna och regnskogen bevaras.

Ett av Save the Orangutans insatsområden är torvmosseskogen i Mawas området på centrala Borneo, som sedan 2012 är ett skyddat skogsområde. Området är 309 000 hektar stort, vilket motsvarar Gotland i storlek. Mawas har en enastående biodiversitet och är hemvist för en av världens största kvarvarande bestånd av vilda orangutanger. Här lever idag över 2 500 vilda orangutanger och området är därför ett viktigt habitat. Mawas har tidigare drabbats hårt av skogsskövling, skogsbränder och dränering av torvmossen. Tillsammans med organisationerna i Danmark och England & Wales, samt i samarbete med vår lokala partners, arbetar Save the Orangutan bland annat för att bevara orangutangbestånden i Mawas och områdets torvmosseskog, som är mycket värdefull i kampen mot klimatförändringarna.

Utvecklingsarbeten i samspel med lokalbefolkningen förbättrar levnadsvillkoren, förståelsen för naturen och orangutangernas betydelse samt bidrar till en hållbar framtid för orangutangerna, regnskogen och de lokala.

I Sverige främjas Save the Orangutans ändamål genom att föreningen skapar engagemang för, och informerar om orangutangernas kritiska situation, arbetet med att bevara regnskogen samt om hur klimatkrisen och krisen för biologisk mångfald påverkar dessa och vad som kan göras. Detta sker främst genom föreningens webbplats, sociala medier, nyhetsbrev samt media.

Insamlingen av medel i Sverige sker främst genom symboliska adoptioner av orangutanger. Även löpande bidrag till skogsbevarande insatser och trädplantering i regnskogen, symboliska gåvobevis och engångsdonationer är viktiga intäkter som bidrar till att nå organisationens ovannämnda mål.

Andra viktiga intäkter är företagsbidrag samt projektinsatser där projektstöd ansöks om hos relevanta fonder, stiftelser och offentliga bidragsgivare till insatser för att sprida kunskap, eller att utföra konkreta projekt på plats i Indonesien.

2.1.1 Värdefulla partnerskap

Save the Orangutan Sverige har sedan 2011 haft ett nära samarbete med de motsvarande organisationerna i Danmark och England & Wales under det gemensamma namnet Save the Orangutan. Organisationerna i Sverige, Danmark och England & Wales är egna juridiska enheter men arbetar tätt samman, där bland annat det dagliga arbetet sköts av sekretariatet i Köpenhamn.

I Sverige består organisationens arbete av att sprida information och kunskap om situationen för orangutangerna samt att samla in pengar till förmån för de program och aktiviteter som bedrivs i Indonesien. Med samarbetet mellan organisationerna skapas ett större sammanhang och fler möjligheter samt en större effekt av de insamlade medlen.

På kontoret i Danmark finns stor kunskap och värdefulla erfarenheter som bidrar till ett mervärde i organisationen i Sverige. Samarbetet med Danmark medför även att den svenska organisationen bland annat kan ta del av olika forsknings- och utvecklingsprojekt som annars inte hade varit möjligt i samma grad. Det betyder även att de som stöttar organisationen får desto mer utav sitt stöd och bidragen kan ge större effekt. Samarbetet är kostnadseffektivt, vilket innebär att mer pengar kan gå till aktiviteterna i Indonesien. De som primärt har hand om den svenska organisationen är svenskspråkiga och bosatta i Malmö.

På plats i Indonesien, där vi förverkligar våra projekt och aktiviteter för att bevara orangutangerna och regnskogen, har vi ett nära samarbete med vår lokala partner BOS Foundation. BOS Foundation är den största organisationen i Indonesien som arbetar för att rädda den akut hotade orangutangen. Organisationen har bland den bästa kunskapen om de lokala områdena, förutsättningarna och möjligheterna, vilket vidare bidrar till att kunna skapa största möjliga positiva inverkan på plats som möjligt. Genom ett nära samarbete med lokala partners kan vi tillsammans förverkliga våra gemensamma målsättningar och verka för orangutangerna och regnskogens bästa. De lokala arbetar även i nära samarbete med myndigheter och andra lokala organisationer för att skapa långsiktigt hållbara insatser.

2.2 Mätning av resultat och långsiktiga effekter

Att arbeta med att rädda den akut utrotningshotade orangutangen är ett långsiktigt arbete. Det uppskattas att över 3 000 orangutanger dör varje år i mötet med människan och det kommer att ta många år att bygga upp ett hållbart vilt bestånd.

Orangutangerna som räddas och vårdas på räddningscentrena är en viktig del av bevarandet av en utrotningshotad art. Orangutangerna på rehabiliteringscentret Nyaru Menteng genomgår en flerårig rehabiliteringsprocess i ”skogsskolan”. Att en orangutang lyckas avancera till ett nytt steg i rehabiliteringsprocessen är ett mått på att träningen ger resultat.

Det slutgiltiga målet med rehabiliteringsprocessen är att den räddade orangutangen ska kunna frisläppas i skyddat regnskogsområde och klara sig på egen hand, vilket vidare på lång sikt ska leda till nya hållbara bestånd av rehabiliterade orangutanger. Att kunna frisläppa en rehabiliterad orangutang indikerar alltså på ett lyckat rehabiliteringsförlopp.

Orangutangerna övervakas noga efter frisläppning för att säkerställa att de anpassar sig till livet i det vilda. Ett positivt resultat som också tyder på att rehabiliteringsförloppet och återförandet till det vilda varit framgångsrikt är när rehabiliterade orangutanger får ungar i det vilda.

Framtidsvisionen är att få stopp på jakten på de vilda orangutangerna, att återföra alla de rehabiliterade orangutangerna som kan återföras till det vilda samt att säkra att de orangutanger som inte kan återföras till det vilda inte ska behöva leva i bur. De orangutanger som inte klarar sig på egen hand i det fria ska komma så tätt på naturen som möjligt. De ska därför flyttas ut till fristadsöar, där det kan leva i det fria samtidigt som de får den hjälp de behöver.

Eftersom ett av de största hoten mot orangutangens överlevnad är skogsavverkningen, hänger bevarandet av regnskogen nära samman med orangutangens utsatta situation. Mawas området på Borneo är ett unikt och betydelsefullt område i och med att torvmosseskogen är orangutangernas föredragna habitat och där bor över 2 500 vilda orangutanger. I Mawas området bidrar vi till bland annat lobbyaktiviteter för att behålla området skyddat, återplantering av förstörda områden, brandbekämpning samt bekämpning av illegala aktiviteter så som dränering och skogsavverkning. Det övergripande målet är både att skapa så kallade ’best practice’ case som kan implementeras i andra områden. Målet är även att vara synliga i Mawas området genom att bidra till aktiviteter och personal för att bevara området. Därför är relevanta mätningar för detta arbete bland annat antalet patrulleringar i området, antalet upptäckta och förhindrade illegala aktiviteter samt antal hektar återplanterad skog och antal planterade sticklingar.

En viktig del av det långsiktiga arbetet att bevara regnskogen och orangutangerna är att samarbeta och engagera lokalbefolkningen. Detta är en process som inte sker över en natt och resultaten är utmanande att mäta. Att skapa hållbara inkomstkällor samt förutsättningar för en hållbar utveckling för de stammar som lever i regnskogen är en ständigt pågående process. Att bland annat involvera lokalinvånarna i arbete så som brandbekämpning och patrullering ökar kunskap samt ger arbetstillfällen och hållbara försörjningsalternativ.

Trots många stora delmål redan uppnådda finns mycket arbete kvar att göra. För att skapa en hållbar framtid för de akut utrotningshotade orangutangerna måste deras hem i regnskogen säkras och deras plats i skogen skyddas. Detta innebär också att hitta hållbara lösningar så att människan och orangutangerna kan leva sida vid sida. Det är ett långsiktigt arbete med stora utmaningar men även värdefulla framsteg.

2.3 Utmaningar till följd av coronapandemin

När coronapandemin slog till över hela världen i början på 2020 var vi på Save the Orangutan tvungna att ersätta fysiska arrangemang med digitala insatser samt anpassa våra aktiviteter på Borneo. Tillsammans med våra lokala partners lanserade vi snabbt nya initiativ för att skydda anställda, orangutanger och lokalbefolkningen i insatsområdena från smittan. Restriktioner infördes också på rehabiliteringscentren och på fältet.

Samtidigt tydliggjorde pandemin ytterligare hur viktigt vårt arbete är. Skövling av regnskog på Borneo är en katastrof för biologisk mångfald, klimatet och lokalbefolkningen. Naturförstörelse tvingar de vilda djuren närmare människan, och detta skapar grogrund för nya pandemier. Coronapandemin har gett oss en tydlig signal om att naturskydd inte endast är viktigt för biologisk mångfald och klimatet utan även för vår egen hälsa. Vår tids största kriser måste därför ses i ett större sammanhang om vi ska kunna lösa dem.

Coronakrisen fick också en betydande påverkan på vårt arbete eftersom orangutanger med stor sannolikhet kan smittas av det nya coronaviruset. Det finns omfattande vetenskapliga bevis för att orangutanger och andra människoapor är känsliga för de virus och bakterier som förorsakar luftvägssjukdomar hos människor. Det finns orsak till oro, för om sjukdomen sprider sig till de vilda populationerna kan det i värsta fall innebära slutet för den redan akut hotade orangutangen.

3. Prestationer och resultat

Under 2020 var Save the Orangutans verksamhetskostnader i Sverige 2 052 000 kr. Av dessa gick 1 546 000 kr till ändamålet.

Save the Orangutan organisationerna i Sverige, Danmark och England & Wales samlade under 2020 in 25,2 miljoner svenska kronor från privata bidragsgivare, företag, stiftelser och institutionella givare. Totalt gick 20,3 miljoner svenska kronor till ändamålsspecifika aktiviteter, vilket motsvarar 81 % av de insamlade medlen. 15,8 miljoner kronor överfördes som bidrag till våra partners på Borneo. Tillsammans med den danska och engelsk & walesiska organisationen är Save the Orangutan den största bidragsgivaren hos lokala partnern BOS Foundation.

3.1 Aktiviteter och insatser 2020

Det är inget tvivel om att 2020 var ett ovanligt år. Så snart pandemin drabbade Indonesien i början på 2020 stängdes rehabiliteringscentren på Borneo för besökare och strängare säkerhetsåtgärder och löpande test infördes för att minska risken för smittspridning. Insatserna för att återföra orangutanger till det vilda ställdes in under 2020. Det samma gällde flyttning av orangutanger till de regnskogsbeväxta öarna som utgör den sista fasen i rehabiliteringsförloppet. Rehabiliteringsarbetet kunde dock fortsätta med restriktioner. I de lokala byarna på Borneo kunde även återplanteringsaktiviteterna fortsätta så länge det var säkert och inte orsakade smittorisk. Restriktionerna och försiktighetsåtgärderna innebar dock att de planerade insatserna och aktiviteterna för 2020 som utgjorde risk för smittspridning ställdes in eller skalades ner. Istället lanserades flera nya projekt, initiativ och nödinsamlingar för att kunna skydda orangutanger, personal, lokalbefolkning samt skogsområden, som alla varit extra utsatta under pandemin. Pandemin skapade nya, stora utmaningar på plats, bland annat då skydds- och testutrustning var en bristvara världen över och priserna gått i taket.

I mars lanserade Save the Orangutan en nödinsamling för att säkra tillräcklig skyddsutrustning och desinfektionsmedel till centrets veterinärer och djurskötare i en tid då priset på skyddsutrustning och medicin rentav exploderade. I Danmark och Sverige samlades mer än 165 000 svenska kronor in och överfördes som bidrag till BOS Foundation för inköp av nödvändig utrustning för nödberedskap.

Men COVID-19 utgör också en risk för vilda orangutanger. Om COVID-19 drabbar de vilda orangutangerna, kan det leda till katastrofala följder för en redan akut hotad art. Dessutom bor många ursprungsbefolkningar, som anses vara särskilt utsatta under coronakrisen, nära regnskogen. Därför startade Save the Orangutan, tillsammans med BOS Foundation och Yayasan Borneo Nature Indonesia, en akut COVID-19-insats i de områden där vi arbetar med naturvård. I Sverige finansierades insatserna av Svenska Postkodsstiftelsen, som bidrog med 195 000 svenska kronor.

Byarna omfattade av projektet är mycket isolerade och saknar tillgång till information, handsprit och masker, till och med något så basalt som tvål och rent vatten. Byarna ligger även under fattigdomsgränsen och är därför några av de som påverkas mest av de socio-ekonomiska konsekvenserna av krisen på grund av förlorade inkomster. Projektet bidrog med nödvändig information om coronaviruset och hur invånarna kunde undvika smittspridning. Projektet innefattade också utdelning av skydds- och desinficeringsmaterial samt hjälp till vård för de utsatta byarna. För att områdena skulle kunna hantera fall av smitta etablerades procedurer för hantering av eventuella symptom och sjukdomsfall. Projektet var framgångsrikt då det inte funnits tecken på smitta bland de vilda orangutangerna, smittspridningen i byarna minskade och de värsta konsekvenserna kunde mildras.

Trots coronapandemin kunde det löpande stödet till rehabiliteringscentret Nyaru Menteng, där cirka 300 orangutanger vårdas och rehabiliteras, fortsätta under året. Save the Orangutan bidrog under 2020 till att rädda 12 nödställda orangutanger och till att återföra 6 orangutanger till det vilda efter ett framgångsrikt rehabiliteringsförlopp på centret. Detta var innan frisläppningsinsatserna pausades för allas säkerhet och för att kunna säkerställa trygga insatser.

Totalt har 468 orangutanger frisläppts under tidsperioden 2012 - 2020. Under året 2020 föddes 3 ungar i det vilda av tidigare rehabiliterade orangutanger som återförts till det vilda.

Trots att skogsbränderna varje år härjar på Borneo och orsakar förödelse var 2020 lyckligtvis ett skonsammare år. I Mawas området bidrog Save the Orangutan under året till att plantera 34 hektar skog med 37 778 plantor samt till att odla 37 350 plantor för kommande återplanteringsinsatser. 21 brunnar etablerades under året och 9 dräneringskanaler blockerades för att skydda de nya områdena från skogsbränder. Vid insatserna i Mawas området deltog 2 186 lokalinvånare i arbetet.

Även om 2020 blev annorlunda än förväntat, har vi även kunnat se goda resultat för aktiviteterna utförda i Sverige. Under året lanserades organisationens nya hemsida, med många nya funktioner och ett uppdaterat utseende. Även möjligheten att testamentera till Save the Orangutan förenklades med ett samarbete med advokatbyrån Lavendla via Giva Sverige. Ett av de stora fokusområdena under året har varit den rådande klimatkrisen, krisen för biologisk mångfald, pandemier, samt krisernas koppling till orangutangernas situation och avskogningen på Borneo. Informationsmaterial, video och ställningstaganden har framställts och delats bland annat genom nyhetsbrev, Facebook och på hemsidan.

Digitala lösningar underlättade arbetet under året, till exempel styrelsemöten samt årsmötet arrangerades digitalt. I samband med årsmötet planerades evenemang tillsammans med indonesiska partnerorganisationen BOS Foundations CEO, Dr. Jamartin Sihite, som skulle komma på besök till Sverige.

På grund av coronapandemin och nödvändiga restriktioner fick de fysiska evenemangen skjutas upp på obestämd tid, men däremot arrangerades evenemang istället online. Via Facebook arrangerades bland annat en insamlingsinsats under Black Friday där donationer kunde skickas direkt via plattformen. På internationella orangutangdagen den 19 augusti arrangerades även ett online evenemang tillsammans med Save the Orangutangs internationella samarbetspartners. Där kunde alla intresserade delta och se på spännande paneldiskussioner, avsnitt från tv-serien Orangutangernas djungelskola och mycket annat.

3.2 Lärdomar och utvärdering av prestationer

År 2020 har varit ett unikt år på många sätt, med många nya lärdomar, arbetsätt och initiativ. På grund av undantagstillstånden under året fick många målsättningar och fokusområden justeras för att kunna möta den rådande situationen. På grund av detta kan årets insatser och aktiviteter inte rättfärdigt jämföras med tidigare prestationer, mål och resurser, då många ordinarie aktiviteter och projekt fick läggas på is. Men det kan däremot konstateras att året bidragit med många lärdomar, nya insikter och arbetssätt, som oundvikligen kommer att sätta sin prägel på arbetet framöver.

Vi har under året lyft viktiga ämnen så som den rådande krisen för biologisk mångfald och klimatkrisen, samt risken för pandemier, samt hur vårt arbete bidrar till lösningen för dessa kriser. Krisen för klimatet, biologiska mångfalden samt risken för pandemier är alla mycket aktuella och är något vi kommer att jobba vidare med, liksom de övergripande målen för organisationen. Detta för att skapa medvetenhet om vikten av att värna om den biologiska mångfalden, orangutangens överlevnad och lokalbefolkningen samt skogens viktiga roll i kampen för klimatet och för att förebygga nya pandemier.

Vårt arbete hade inte varit möjligt utan det ovärderliga stöd vi får från individer, företag, stiftelser och institutionella givare. Det är detta stöd som gör det möjligt att fortsätta den viktiga kampen.

Foto: BPI

Save the Orangutan
c/o Stavegren & Partners
Ekonomikonsult AB
Ölandsgatan 42
116 63 Stockholm

Organisationsnummer:
802435-6613